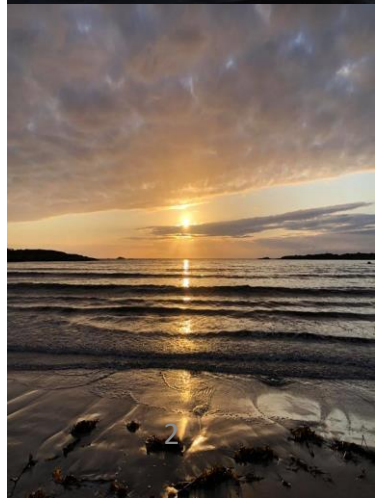
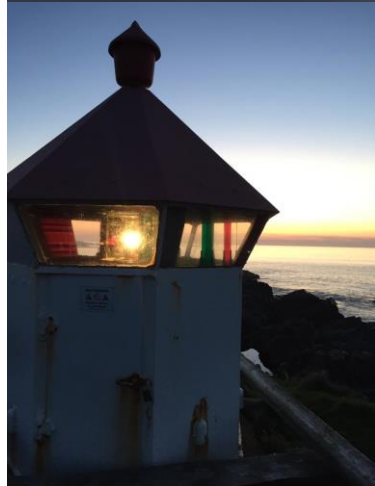
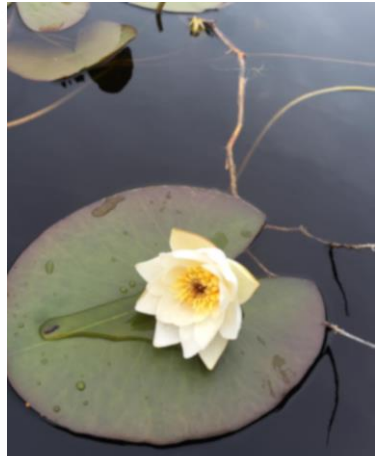

PPT Hustadvika

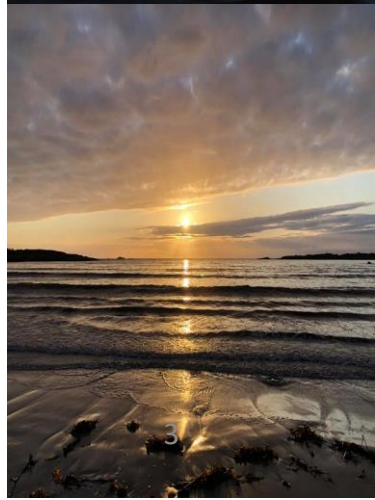
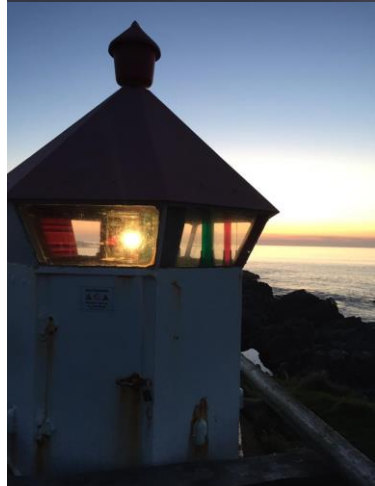
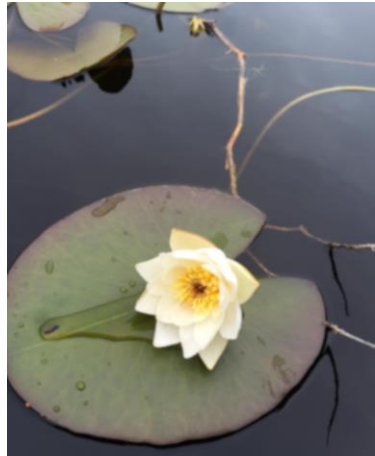
Hva gjør PPT?

- Vi hjelper barn i barnehage og skole med behov for særskilt tilrettelegging
- Vi undersøker om barn kan ha behov for ekstra hjelp, gjennom observasjon, kartlegging og tester.
- Vi gir råd og veiledning til foreldre.
- Vi tilbyr kurs, og veiledning til ansatte i barnehage, skole og andre samarbeidspartnere.
- **Målsetting** : PPT bidrar til at barnehager og skoler kommer i forkant av problem og lærevansker ved å sette i gang tiltak. Det kan være universelle tiltak eller spesielle tiltak for barnehager eller skoler med utfordringer. (*fra veiledende kvalitetskriterier for PPT, UDIR*)

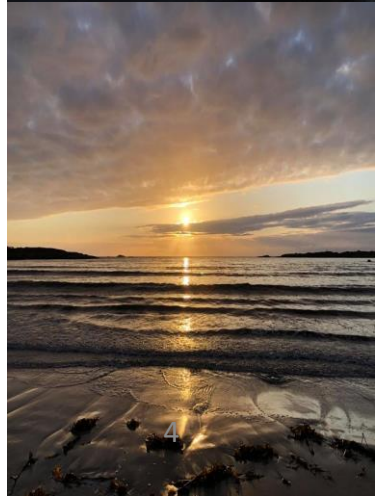
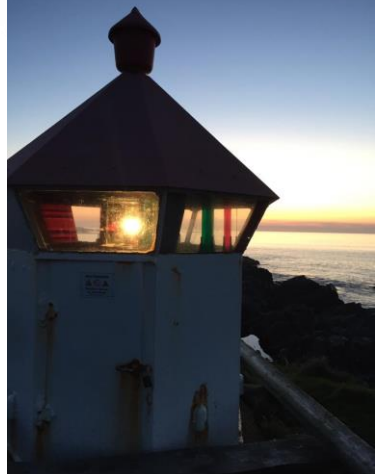
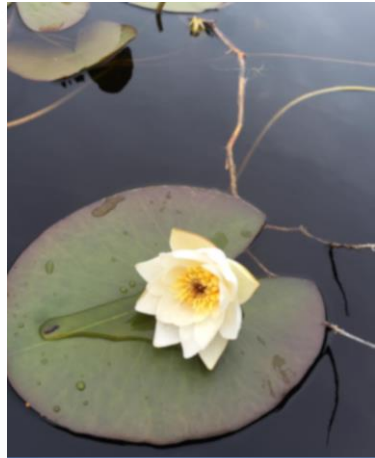
Tilrettelegging i barnehage/skole samarbeid med hjemmet

Marit Helen Haug, Spesialist i klinisk pedagogikk
PPT Hustadvika

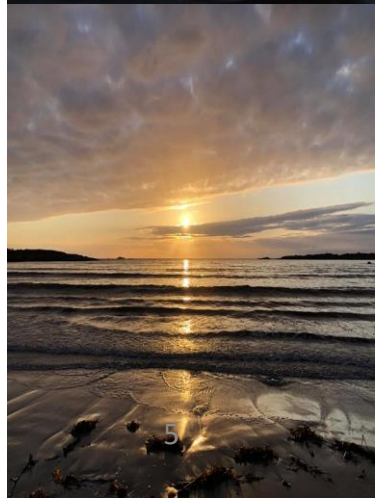
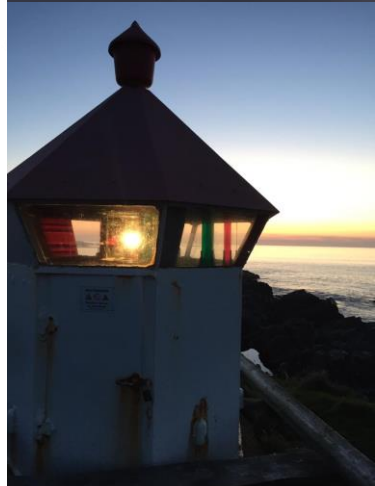
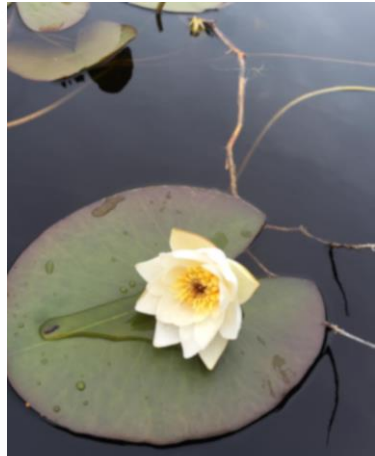
Kort film om autisme

- [Utrolige ting kan skje! – YouTube](#)

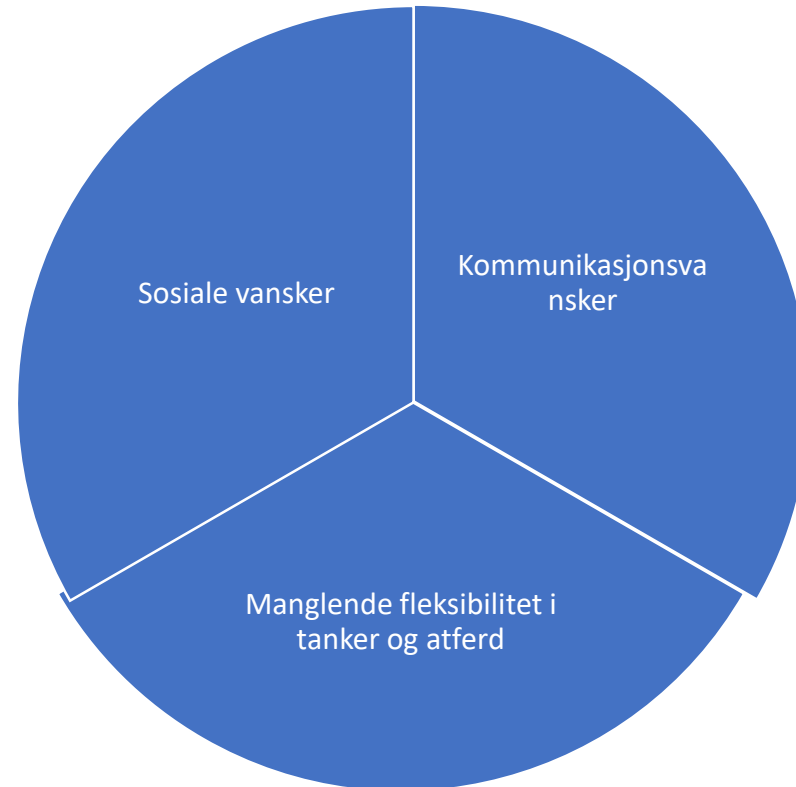

Overordnet mål i arbeid og i møte med barn og unge

- Bidra til utvikling av god psykisk helse
- Gi veiledning, støtte og bidra til at barna opplever mestring, glede og utvikling, både hjemme, blant venner og i skolen
- I læreplanverket til skolen sin overordnede del står det at skolen skal utvikle inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Et raust og inkluderende læringsmiljø er grunnlaget for en positiv kultur der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling.
- I Rammeplan for barnehagen står det at barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne.

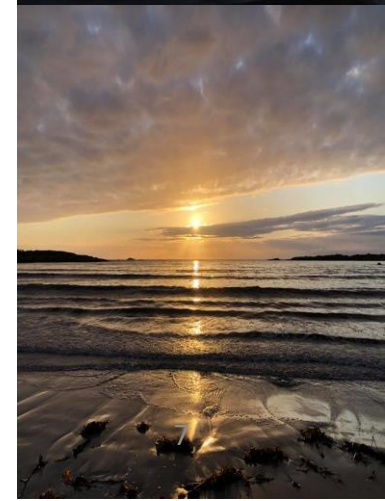
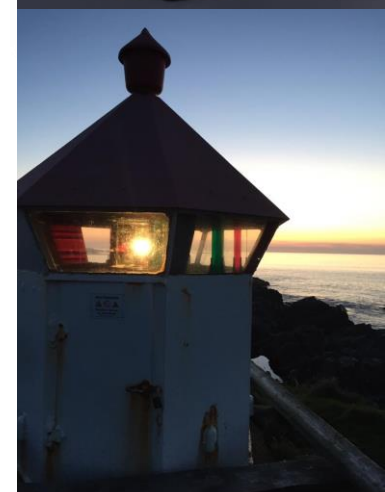
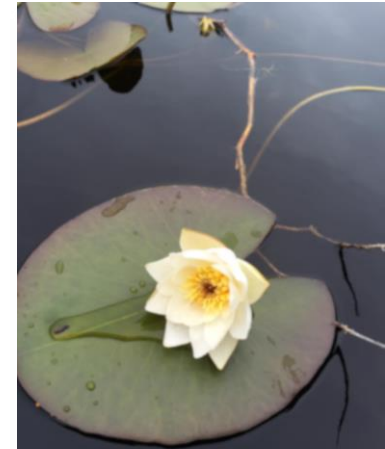
Kjernevansker

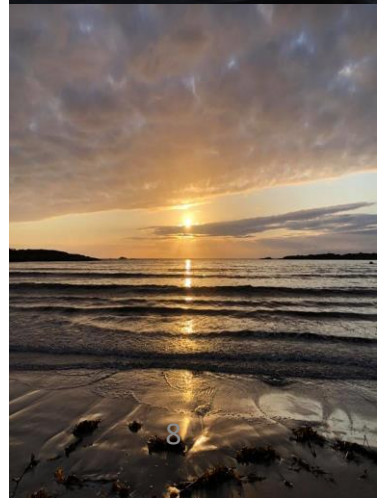
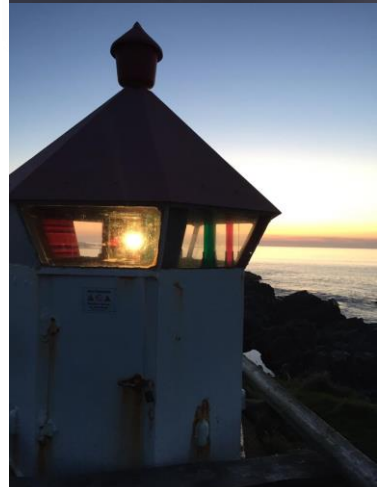
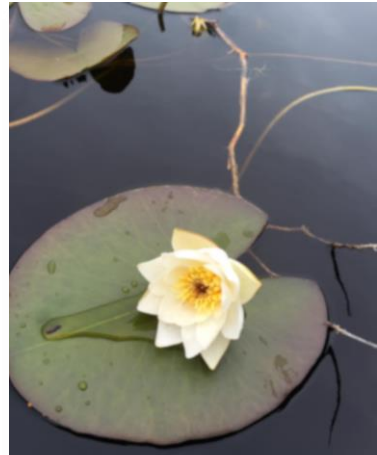
Kommunikasjonsvansker; hvordan kan dette komme til uttrykk i barnehage/skole

- Forsinket/manglende språkutvikling
- Gjensidig kommunikasjon vanskelig, sett i sammenheng med å ta andres perspektiv og å forstå sosiale regler
- Enveis samtale, snakker kun om egne interesser og tar lite hensyn til den en snakker med
- Vansker med å forstå hva som er greit å snakke om og ikke. Kan velge upassende samtaletemaer
- Pragmatiske språkvansker, vansker med å forstå betydningen bak det som blir sagt og å bruke språket i ulike kontekster
- Tolker det som blir sagt bokstavelig
- Vansker med å forstå og bruke non-verbal kommunikasjon, som kroppsspråk og ansiktsuttrykk, må ofte læres
- Vansker med å forstå og formidle både egne og andres følelser

Manglende fleksibilitet i tanker og atferd; hvordan kan dette komme til uttrykk i barnehage/skole?

- Stort behov for faste rutiner og forutsigbarhet
- Kan ha en bestemt rekkefølge som ting må gjøres etter
- Særinteresser som kan oppfattes som spesielle/uvanlige eller intense
- Stereotypisk atferd. Kan være repetetiv/gjentakende atferd som for eksempel gynging. Selvstimulerende atferd. Spesielle kroppsbevegelser.
- Lite fleksibel i valg av for eksempel klær eller mat

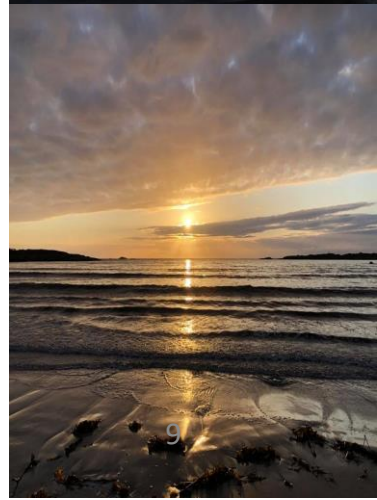
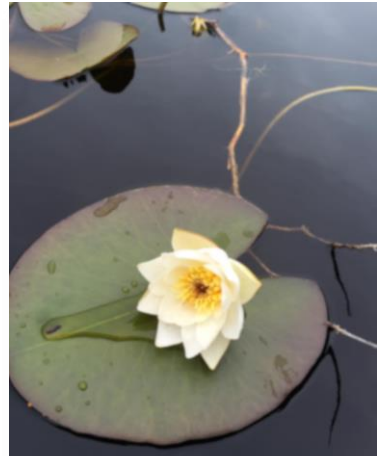

Utvikling og symptomuttrykk

- Førskolealder

- Sosiale vansker
- Frustrasjon/sinne
- Passive
- Forsinket språkutvikling/språkvansker
- Vansker med lek (rollelek, og annen lek som kreve gjensidighet)
- Samlingsstund kan være vanskelig
- Rigide, tåler i liten grad endringer
- Måltid kan være vanskelig, "sær" (mat, smak, lyder osv)
- Overganger vanskelig

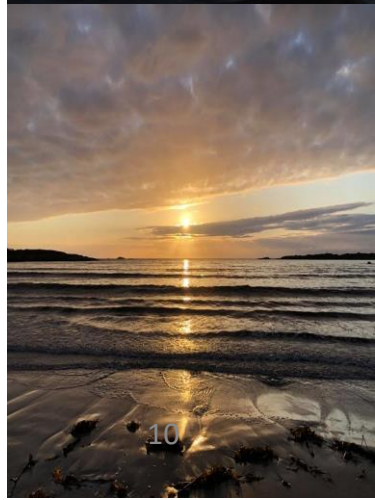
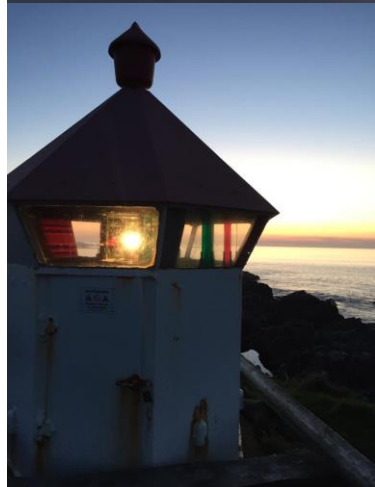
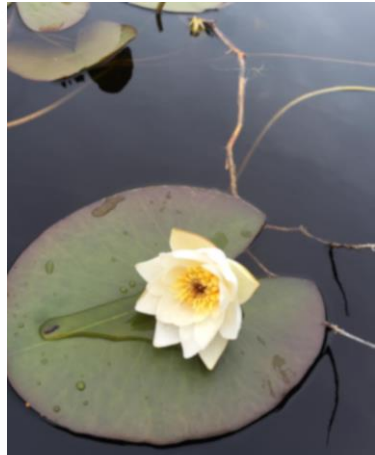
Utvikling og symptomuttrykk

• Skolealder

- Vanskelig med venner/sosiale vansker
- Vansker med å lære å lese/skrive
- Lærevansker
- Vansker med å strukturere og organisere seg (eksekutive funksjoner)
- Sære interesser
- Sta og rigide

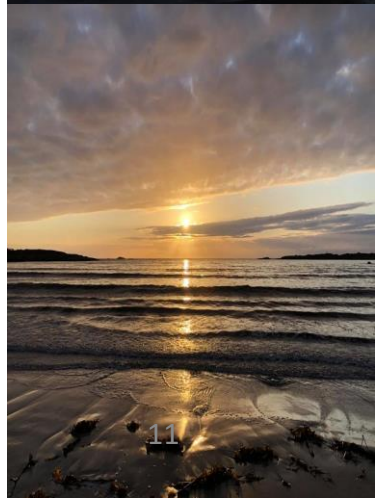
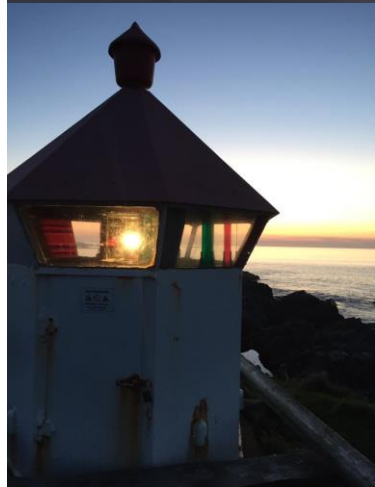
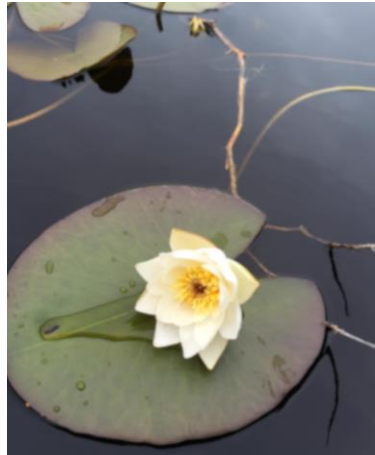
• Ungdomsalder

- Fortsatt vanskelig med jevnaldrende
- Vansker med å bli selvstendig

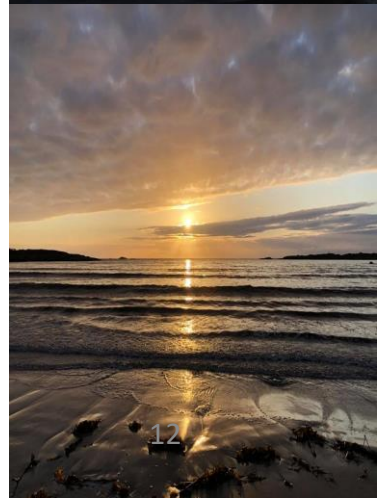
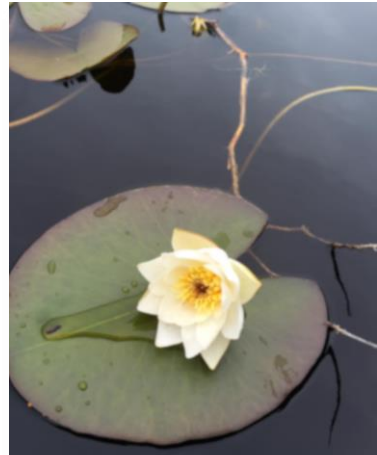
Mulige tilleggsvansker

- Søvnvansker. Kan ha flere oppvåkninger i løpet av natten og kan ha mindre behov for søvn
- Persepsjonsvansker, høysensitivitet
- Vansker med følelsesregulering
- Vansker med å regulere aktivitet. Hyperaktivitet eller inaktivitet.
- Matinntak. Kan reagere på konsistens og farge på maten. Kan reagere når maten blandes sammen
- Vansker med struktur og organisering/eksekutive funksjoner
- Faglige utfordringer
- Forsinket språkutvikling/manglende språkutvikling
- Andre psykiske lidelser som bl.a ADHD, angst, depresjon kan forekomme

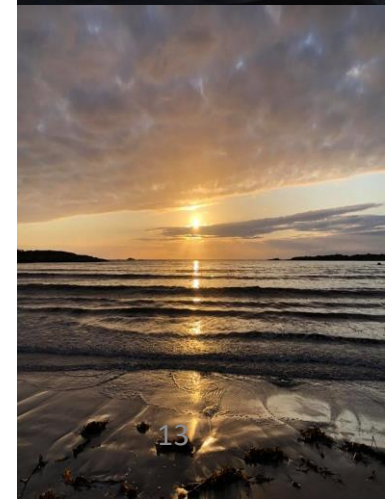
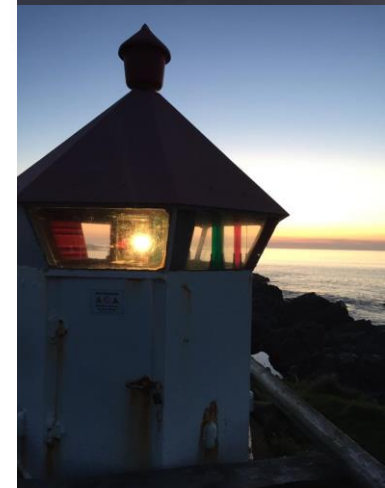
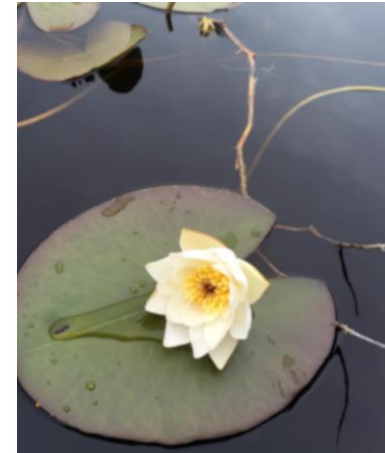
Refleksjonsoppgave

- Hvilke vansker tenker du ditt barn har som kan påvirke fungeringen i barnehage/skole?

Tilrettelegging i barnehage/skole

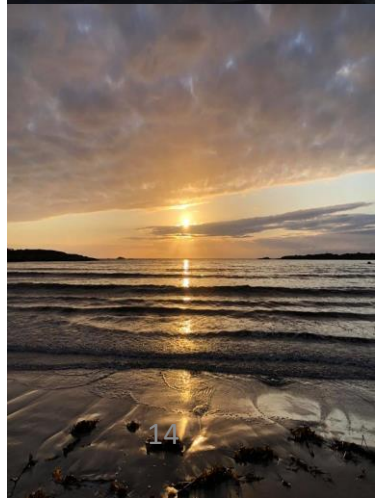
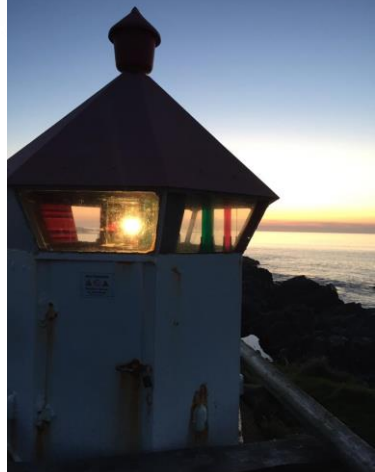
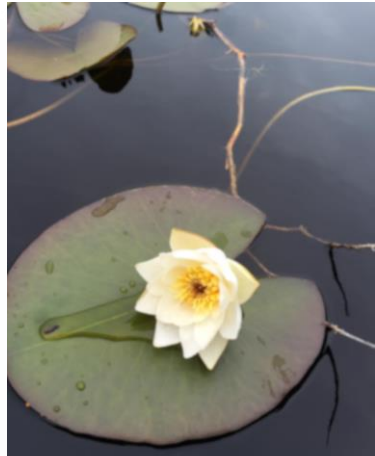
- Barn og elever med autismspekterforstyrrelse har ofte behov for tilrettelegging i barnehage og/eller skolen.
- For å kunne legge til rette på en god måte med gode pedagogiske og målrettede tiltak, er det en forutsetning med en grundig kartlegging, både av styrker og vansker.
- Det viktigste vi som voksne kan gjøre er å få en forståelse av hvilke ressurser barnet/ungdommen har og hva barnet/ungdommen strever med.

Viktige områder for utvikling

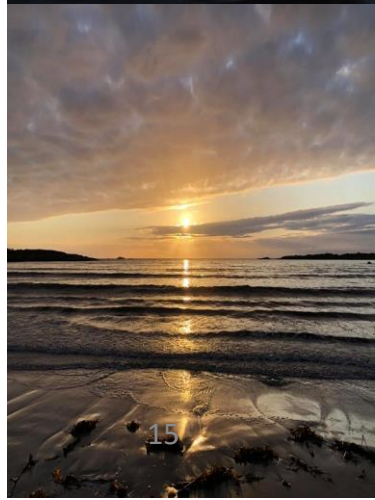
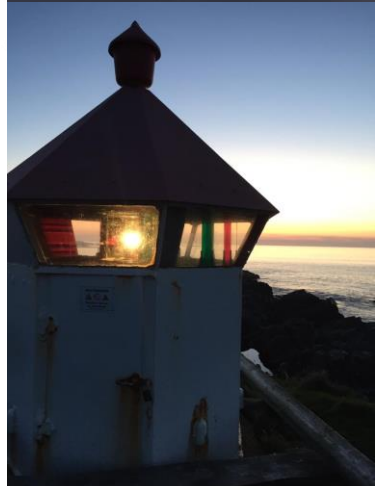
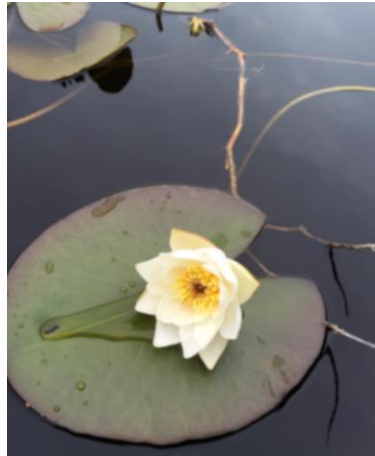
- Faglig utvikling
- Sosial utvikling
- Personlig utvikling

Hvordan støtte og legge til rette for faglig utvikling?

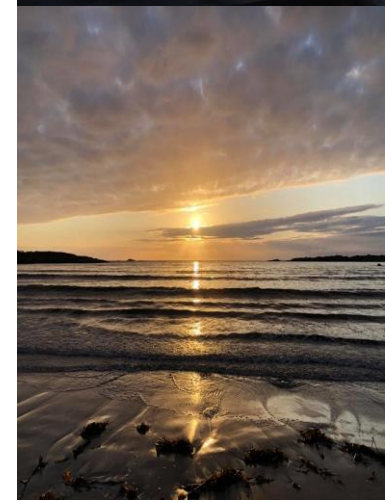
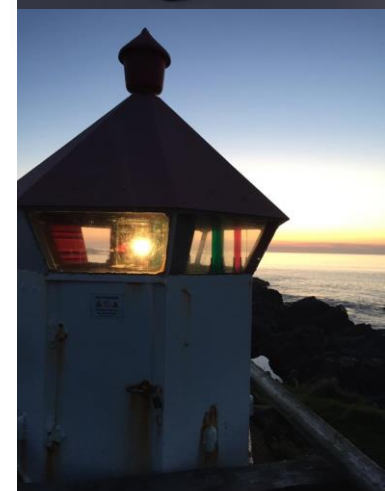
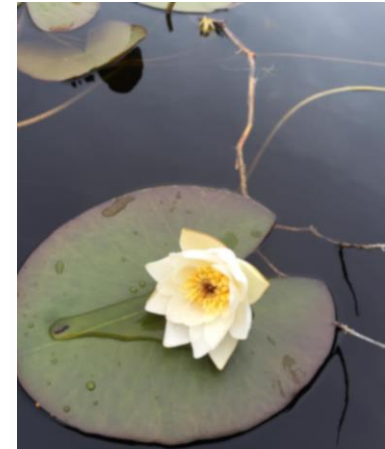
- Viktig å kartlegge hva vanskene handler om
  - Faglige vansker
  - Vansker med motivasjon
  - Organiseringsvansker
  - Konsentrasjonsvansker
  - Emosjonelle vansker/forhold
  - Viktig å lytte til elevens stemme, hva formidler eleven selv om ønsker, behov, trivsel, glede, nytte, vansker
- Viktig å ta utgangspunkt i elevens styrker og ressurser, hva motiverer og hva gir glede

Overganger

- Barn med autismespekterforstyrrelse har behov for forberedelser ved alle type overganger
- Ved manglende forberedelser kan barnet vise motstand i form av protester, frustrasjon/sinne, vegringsatferd. Atferden vil være barnets måte å kommunisere på.
- Overganger kan være ekstra krevende med bakgrunn i;
  - Manglende fleksibilitet/omstilling til noe nytt
  - De har en fremtidig forestilling av fremtidig hendelse, forventning
  - Vansker med delt oppmerksomhet
  - Vansker med å holde oversikt
  - Økt trettbarhet ved endringer
  - Overganger gir brudd i situasjoner med mennesker en er trygg på

(Elin Brandshaug & Eldrid H. Rasmussen, Statped 2024)

Oversikt og forutsigbarhet

- Barn med autismspekterforstyrrelse har ofte et uttalt behov for dette, ofte mer enn vi tror
- De 7 H-ene kan være viktige retningslinjer

Hva skal jeg gjøre?

Hvor skal jeg være?

Hvorfor skal jeg gjøre det?

Hvem skal jeg være sammen med?

Hvordan gjør jeg det?

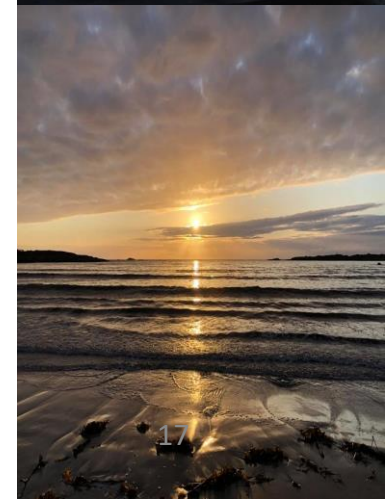
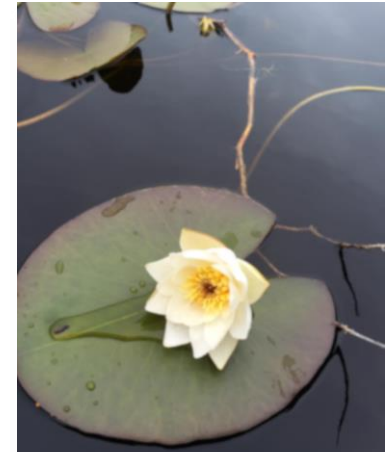
Hvor lenge gjør jeg det?

Hva skal jeg gjøre etterpå?

- Eksempler for verktøy til støtte kan være; Planer, alarm, bilder, tidtaker, nedtelling, oppskrifter, kart/veibeskrivelse, video
- Forberedelsesvideo

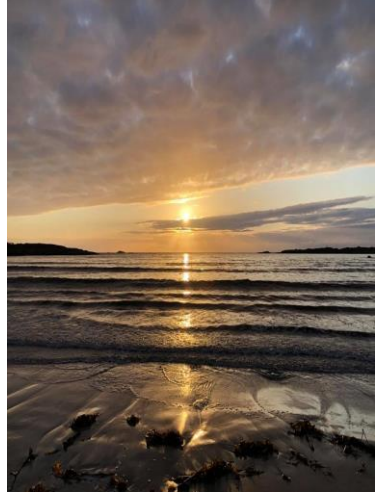
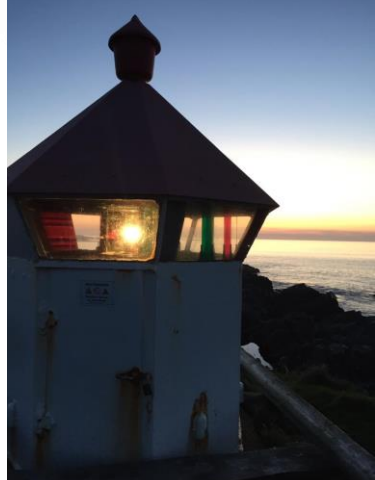
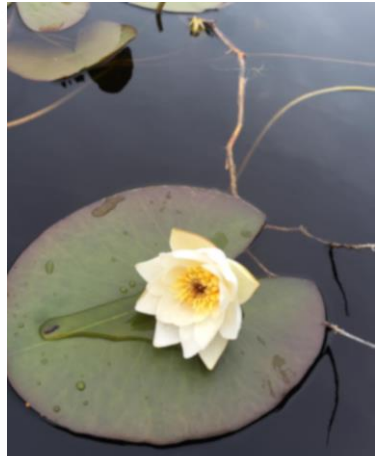
[Eksempler på å forberede seg med video og bilde | statped.no](https://statped.no)

- ASK

Drøftingsoppgave

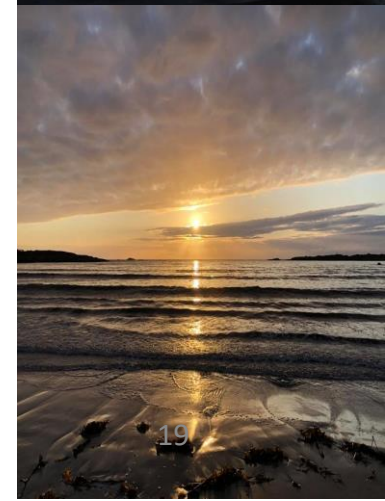
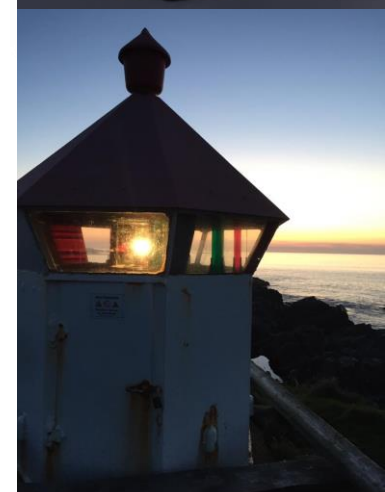
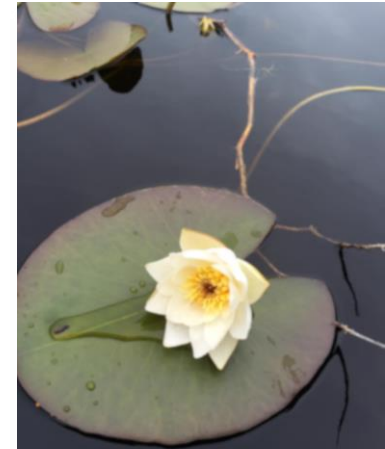
- I hvilke overganger har ditt barn/det barnet du jobber med behov for ekstra forberedelser og støtte?
- Hvilke av "de 7 H-er" vil være en hjelp for ditt barn?

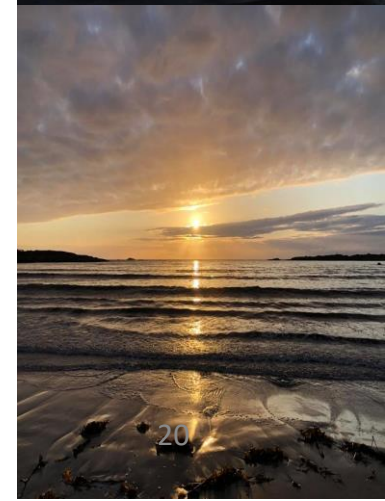
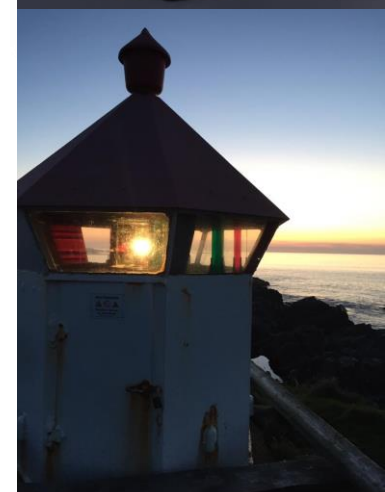
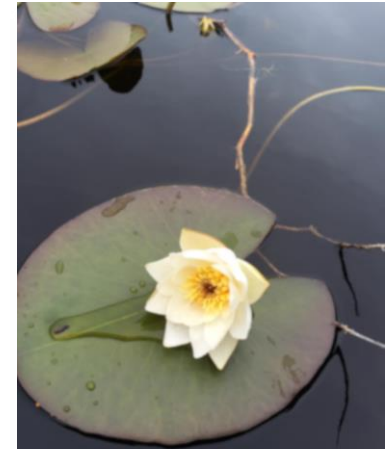
Hvordan støtte og legge til rette for sosial utvikling?

- Mye forskning viser at den viktigste forebyggende faktoren for utvikling av god psykisk helse hos barn er gode jevnalderrelasjoner.
- Barn med autisme strever ofte med vennskap og jevnalderrelasjoner. De har behov for trening av sosiale ferdigheter i trygge omgivelser. Dette kan handle om evnen til impuls kontroll, selvregulering, perspektivtaking og vansker med å forstå situasjoner.
- Tilrettelegge for sosiale aktiviteter i trygge omgivelser. De voksne må legge til rette for positive erfaringer med jevnaldrende.
- De voksne må tilrettelegge for mestring, og bruke lang tid på å styrke barnas ferdigheter i praksis. Mestring og positive opplevelser reduserer risikoen for depresjon og skolefravær.
- Gi støtte i sosiale situasjoner, for eksempel friminutt, slik at en unngår misforståelser. Være tilgjengelige voksne, lag gjerne avtaler sammen med barnet før friminutt
- Hvis vanskelige situasjoner oppstår, snakk sammen med barnet når ting har roet seg, hjelp barnet til å opparbeide seg alternative strategier i situasjoner en vet kan bli vanskelig.

Arbeid med sosiale mål og ferdigheter

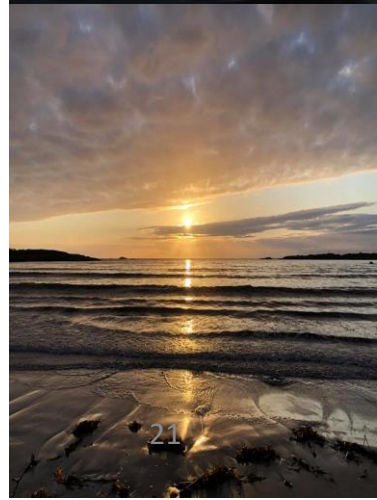
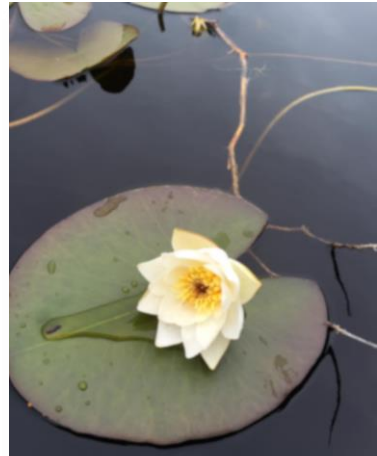
- Sette seg sosiale mål. Overordnede mål bør være inkluderende fellesskap, økt trivsel blant klassevenner, økt sosial trygghet, økt mestring i samspill, økt selvstendighet. Øve på kommunikasjonsferdigheter.
- Sosiale historier er en fin måte å arbeide med sosiale mål og sosial utvikling. En kort og enkel historie som er skreddersydd for barnet. Beskriver en konkret sosial handling som barnet er utrygg på, og gir en oppskrift på hvordan man skal oppføre seg i den gitte situasjonen.
  - Leses i forkant og øker slik tryggheten i situasjonen
  - Positivt formulert
  - Tilpasset mengde
  - Konkret
  - Gjerne bruk av bilder/tegneserie
- Videomodellering
- Ungdommer kan ha behov for en samtalepartner om temaer som følelser, kjæresten, det å være annerledes
- "Hei"-spillet
  - Spill om følelser, tanker og situasjoner.
- Hjelpemidler for planlegging og organisering av hverdagen

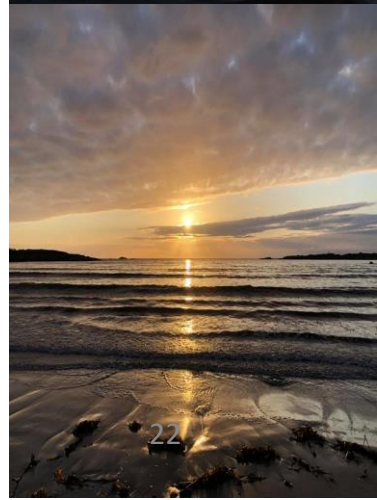
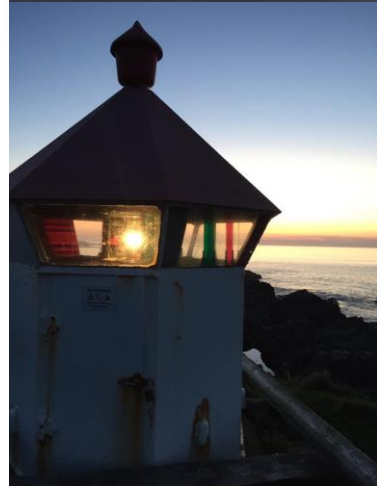
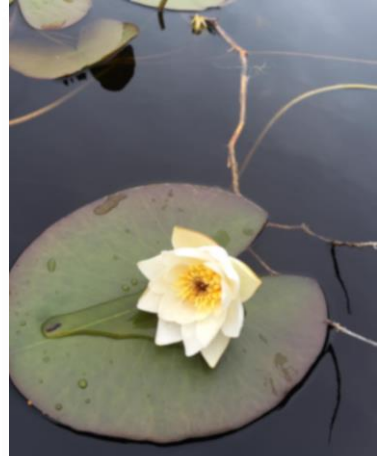
Verktøy for å hjelpe oss å forstå

- +/- skjema
  - Et hjelpemiddel for å kartlegge positive (+) og negative (-) deler av hverdagen for personer som har vanskeligheter med å uttrykke følelser og/eller å sette ord på og prate om disse på eget initiativ.
- IVAS
  - Hovedformålet med IVAS er å finne ut hva personen selv opplever som betydningsfullt for å ha en god og meningsfull skolehverdag/arbeidsdag.
  - IVAS omhandler 8 temaer: Skoleaktiviteter/mitt syn på å jobbe, arbeidsmåte, lærestil, organisering, struktur og forutsigbarhet, stressfaktorer, kommunikasjon og sosial forståelse samt selvstendighet og asperger syndrom.
  - Formålet er å få inn elevens stemme i planlegging av skolehverdagen.

Toleransevinduet

- Vi har alle en grense for hva vi klarer og for hva vi ikke kan klare å håndtere. Det er vanlig at denne grensen varierer ut fra dagsform, situasjoner, erfaringer og annet som påvirker oss. Denne grensen kan kalles toleransevinduet (Statped).
- Når vi er innenfor er vi best tilgjengelig for læring, både faglig og sosialt. Da kan vi lettere ta imot ny informasjon, beskjeder og være tilstede i samspill med andre.
- Når vi er utenfor blir vi mindre fleksible og det kan bli vanskelig å forholde seg til krav og forventninger, og andre mennesker.
- Viktig å være obs på dette i arbeid med barn og unge, for å forstå og kunne hjelpe barna der de er. Også for at barna lettere skal forstå seg selv.
- Stressreduering
- Sammen finne ut/kartlegge hva som skal til for å kunne holde seg innenfor sitt vindu.
- <https://youtu.be/XNUtYaS6wfQ>

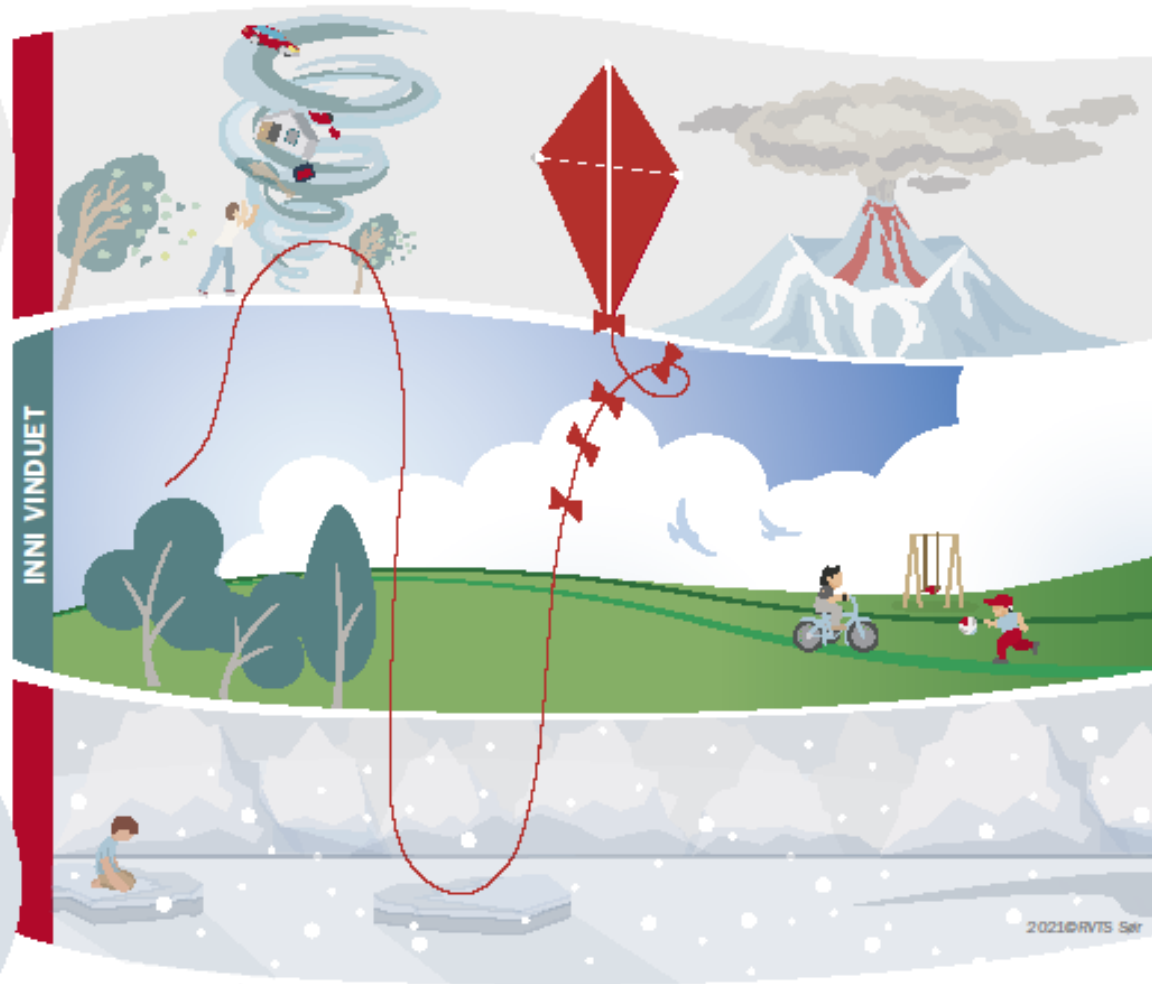

MEG OG TOLERANSEVINDUET MITT

- Høre på musikk
- Puste dypt og rolig
- Klemme på en ball
- Få en bamseklem
- Riste løs

HVA KAN HJELPE
MEG INN I
TOLERANSEVINDUET
IGJEN?

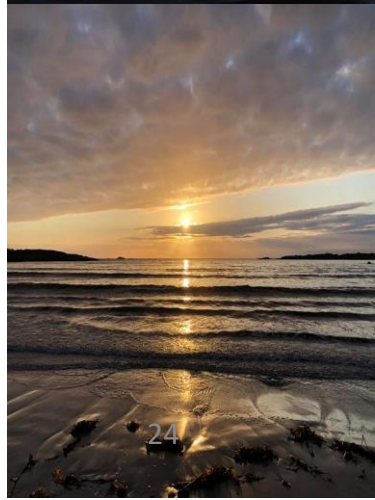
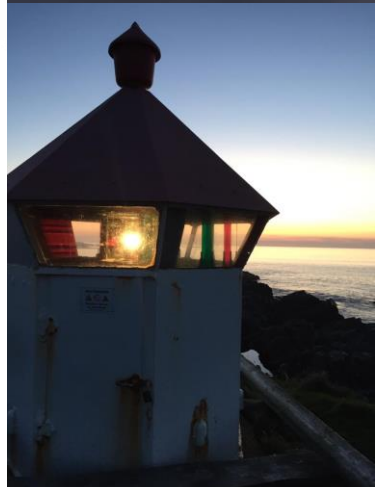
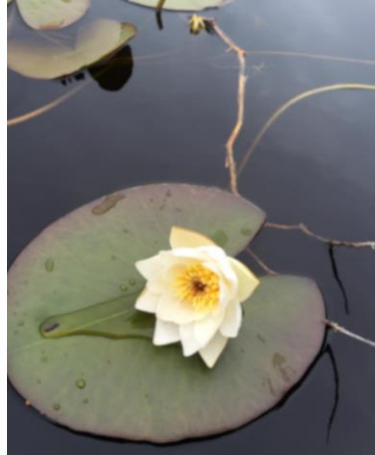
- Reise meg opp
- Strekke på kroppen
- Gå tur med en venn
- Spise litt
- Drikke vann

 RVTSI

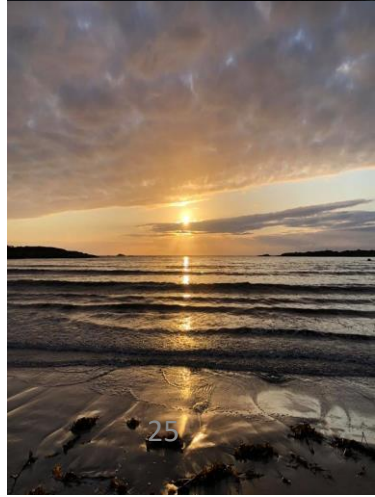
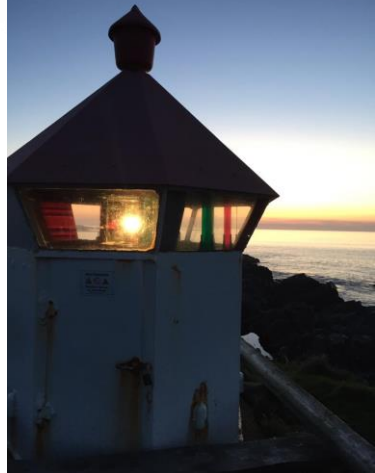
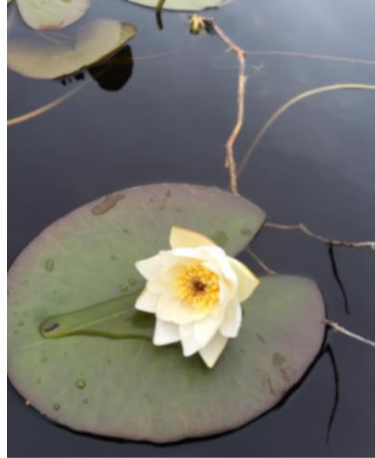
Refleksjonsoppgave

- Hva trenger ditt barn for å holde seg innenfor sitt toleransevindu?
- Hva fungerer for å redusere stress hos ditt barn?

Overgangen til videregående opplæring

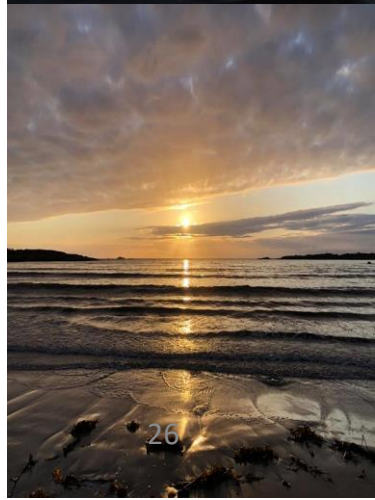
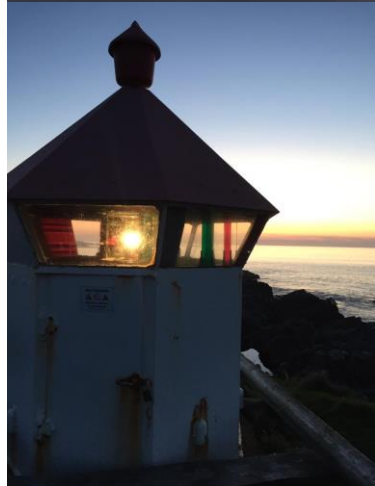
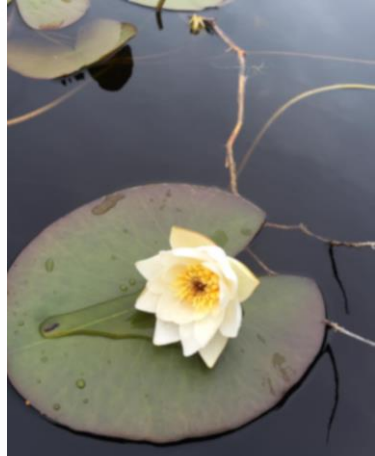
- Noen kan ha rett på inntak etter individuell behandling
- Rådgiver på ungdomsskolen er den som bistår elever og foresatte i søknadsprosessen, sakkyndig vurdering fra ungdomstrinnet legges ved søknad

Samarbeid barnehage/skole - hjem

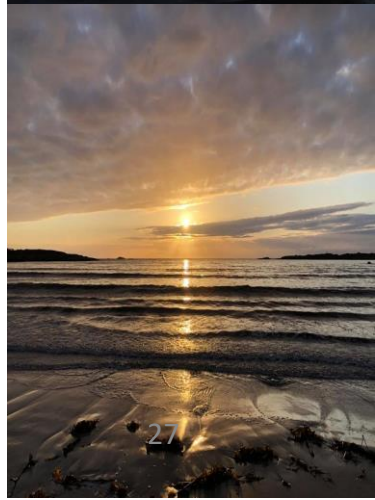
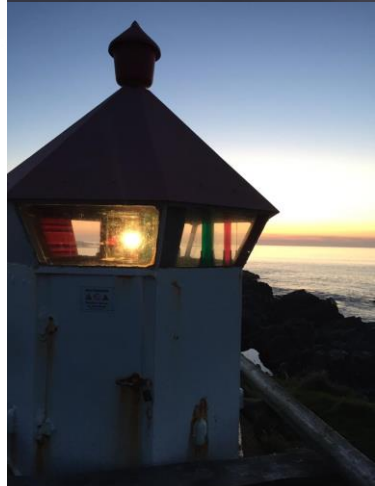
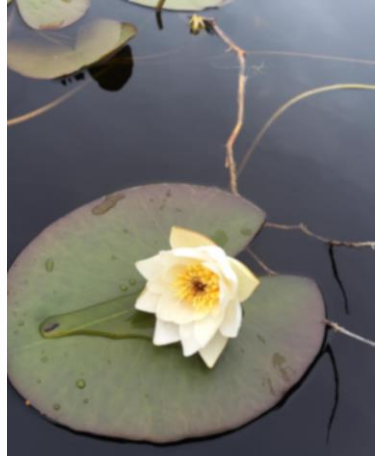
- Hjemmet og skolen er de to mest betydningsfulle utviklingsarenaene barn og unge har. Det de erfarer på disse arenaene har stor betydning for barnets utvikling og fungering. Samarbeidet mellom skole og hjem er samspillet mellom barnets utviklingsarenaer, og et godt samarbeid bidrar til å skape sammenheng og helhet i barnets liv (Nordahl).
- En god og tillitsfull dialog mellom hjem og skole er et gjensidig ansvar, men det er skolen som har det overordnede ansvaret for å ta initiativ og å legge til rette for samarbeid (Udir).
- Skolen er den profesjonelle part i samarbeidet, og skal møte foreldrene der de er i deres livssituasjon
- Det er en klar sammenheng mellom et godt samarbeid mellom skole og hjem og elevens faglige og sosiale læring og utvikling (Udir).
- Har foreldre og skole den samme opplevelsen av samarbeidet?

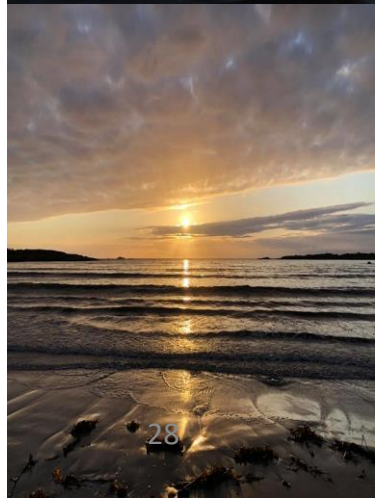
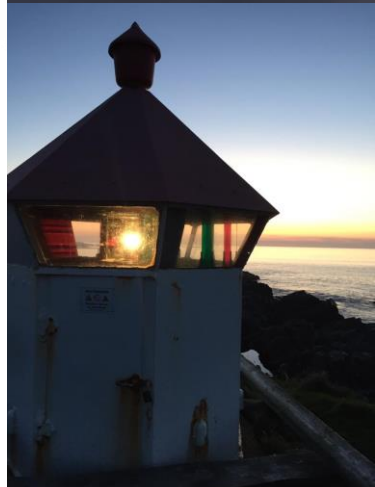
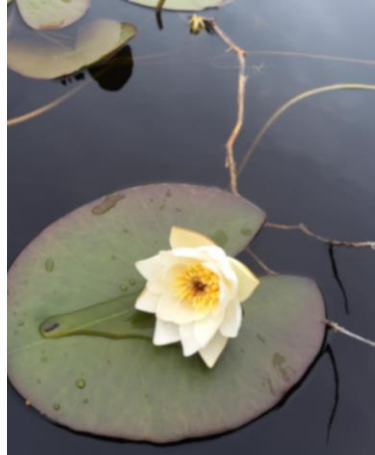
Ulike nivåer for samarbeid

- Enveis; Skolen gir informasjon
- Toveis; Reell dialog mellom skole og foreldre, der begge er sannferdig
- Reell medvirkning; Foreldre har fått en partnerrolle i samarbeidet

Refleksjonsoppgave

- Hva trenger dere foreldre og ditt barn/ungdom for å føle et godt samarbeid med skole?
- Hva trenger dere i skolen for å føle et godt samarbeid?

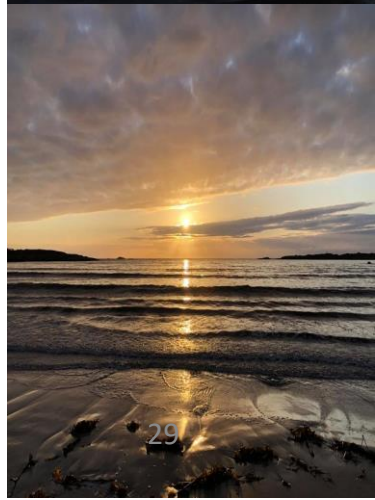
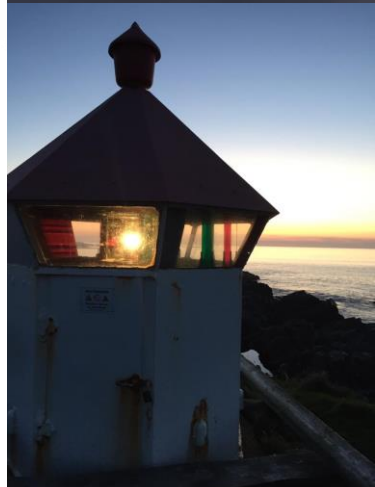
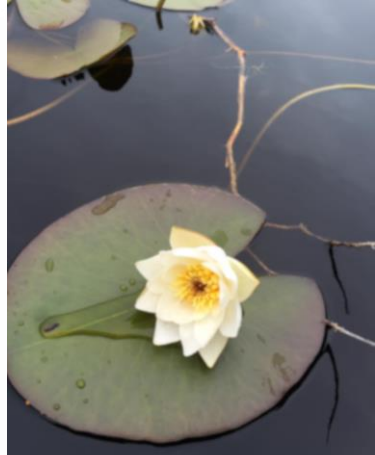

Voksenrollen – i møte med barn og unge

- Som voksne i møte med barn er det viktig å være bevisst på hvilken foreldrestil/oppdragerstil vi har, være bevisst på egne utfordringer knyttet til dette og jobb med egne utfordringer
- Blir det mange kamper i løpet av en dag, da kan det være viktig å velge seg ut et par situasjoner en tenker å ha mer fokus på og overse noe av det andre som skjer

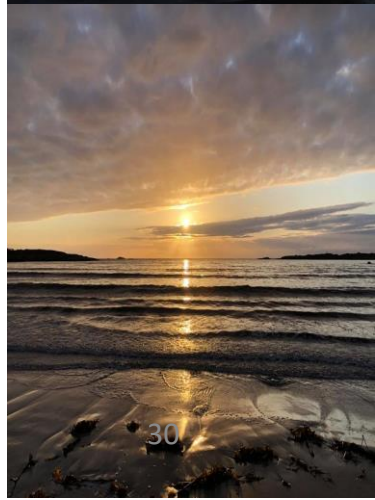
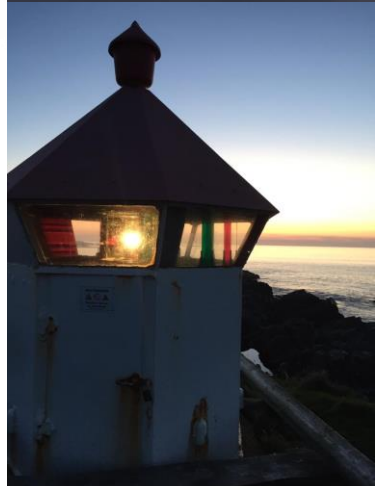
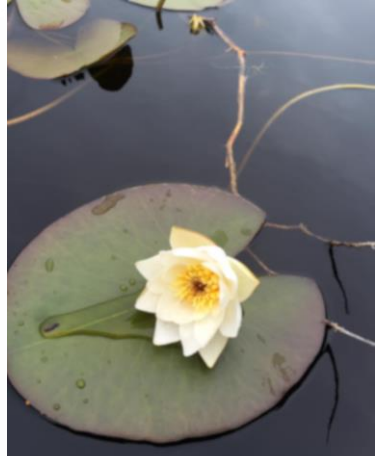
Hvis du skulle valgt ut en situasjon du vil ha mer fokus på i hverdagen, hvilken situasjon skulle det vært?

- Barn og voksne påvirker hverandre, det kan være viktig å være bevisst og ha tenkt gjennom situasjoner som kan bli vanskelig i forkant
- Se barnet og anerkjenn barnets følelser, du kan sette grenser samtidig som du møter og bekrefter barnets følelser

Noen huskereglar

- Hvordan et barn trives på skolen/barnehagen er i stor grad avhengig av barnets relasjon til de voksne og de andre barna. Ingen barn ønsker å stå utenfor gruppen og klassemiljøet
- Når du gir beskjed - vær konkret; "først skal vi spise opp maten, så skal vi leke"
- Jo yngre barnet er, jo mer konkret og tydelig
- Fortell heller barnet hva du vil det skal gjøre, heller enn hva du ikke vil det skal gjøre
- Behold roen og vær varm, selv om du setter grenser
- Om du kjenner at følelsene dine tar over, ta en pause fra situasjonen hvis mulig
- Et godt utgangspunkt i møte med barna er at de gjør så godt de kan, så lenge de vet hvordan

Til alle mine voksne!

Skjem meg bort med kjærlighet
— men ikke gi meg alt jeg ber om.

Få meg til å føle meg verdifull
— ellers finner jeg på dumme ting for å få anerkjennelse.

Korriger meg gjerne
— men ikke foran andre. Jeg bryr meg mye om det dere sier.

Vær konsekvente og forutsigbare
— det gjør meg trygg.

Lær meg gode vaner
— husk at dere er forbildene mine.

Gi bare løfter som dere kan holde
— bryter dere løfter igjen og igjen mister dere min tillit.

La meg skjønne at ting får konsekvenser
— ikke skån meg for alle smertefulle erfaringer.

Innrøm egne feil
— hvis ikke får jeg sjokk når jeg oppdager at dere ikke er perfekte.

Si unnskyld når det trengs
— da føler jeg varme og hengivenhet for dere.

Vis at dere er glad i meg
— uansett hva jeg gjør.

Takk for i dag!